

Haškův humor

ZDENĚK SALZMANN

Jaroslav Hašek zemřel na zápal plic a ochrnutí srdce, když mu bylo pouhých devětatřicet let (1923). Přesto se proslavil světoznámým dílem *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války*. Účelem tohoto článku není popsat jeho tulácký a bohémský život, ale upozornit čtenáře na Haškovy humoristické příspěvky týkající se zvířat – Hašek měl zvířata velmi rád. Své první stálé zaměstnání získal v roce 1910 jako redaktor časopisu *Svět zvířat*. Dlouho tam však nepůsobil, dostal výpověď z redakce, když se ukázalo, že si věci o zvířatech vymýšlí.

Hašek napsal, že „během let vytloukli redaktoři Světa zvířat kdejaký materiál o zvířatech a když jsem po nich převzal redakci, seznal jsem, že není zvířete, o kterém by se již v časopise nebylo psalo. Byl jsem tedy nucen vymýšlet si zvířata [a jejich život], což mi dalo menší práci než psát o zvířatech dávno již objevených“.

Hašek například napsal také o duševních vlohách nosorožců. Nechme Haška mluvit: „Známý francouzský krotitel zvířat (jméno krotitele je vymyšlené) vychoval si nosorožce, s kterým nyní v Touloně se produkuje. Nosorožec, krásné mohutné zvíře, zná mnoho velmi těžkých kousků, jako například zatopí sám v kamnech a upravuje na plotně míchaná vejčička. Jiným jeho kouskem je, že hraje velmi dovedně na klavír. Nejraději hraje valčíky, ale že má i vlohy k těžším hudebním dílům svědčí o tom, že na housle přehraje celou Lisztovu rapsodii. Chodí též po provaze a nyní pan Esparsett učí jezdit na kole. Denně vykouří tento zázračný nosorožec tři balíky tabáku.“

Jedno z prvních čísel časopisu *Svět zvířat* pod jeho vedením přineslo Haškův článek o pěstění vlkodlaků. Hašek psal, že od narození až do šestého měsíce je třeba krmit vlkodlaky volskou krví, že se tekutina, kterou občas lidi postříkají, vyznačuje pižmovou vůní, a že vlkodlaci předčí psy svou neobyčejnou inteligencí.

Hašek také psal o novém savci objeveném v Himálaji. Asi dva metry vysoké zvíře se podobá obrovské ovci. Má čtyři tlusté nohy, které jsou jako nohy divokého vepře, a tak dále. Domorodci si o zvířeti vypravují, že je nebezpečné – hází lidi do propasti.

Hašek probírá na dvou stránkách účinek hudby na zvířata. Vepř je hudební nadšenec: jiskří očima, polyká hudbu a nohama rozrývá půdu pod sebou. Sloni zvedají

uši a choboty vtakty hudby, a gibbon, je-li zamilován, zazpívá v půltónech celou oktávu.

Některá zvířata se podle Haška s oblibou opíjejí – jsou to opice, sloni, medvědi, ježci, myši a další zvířata. V oceánu se podařilo zabít a dostat na palubu lodi velkou lidožravou rybu mečouna. Ve vnitřku ryby našel kapitán dvě bedničky s diamanty v ceně dvou milionů zlatých.

To je trochu humoru na necelých dvou stránkách z několika Haškových knih, hlavně Světa zvířat a některých děl vybraných a vydaných posmrtně.

Jaroslav Hašek, jehož hlavní román je významným dílem české literární tvorby minulého století, nebyl šťastný člověk. V roce 1911 se snad v rozrušení mysli pokusil o sebevraždu a tři týdny byl v Ústavu pro choromyslné v Praze. Rok nato opustil svou rodinu, manželku a novorozeného syna, a v roce 1915 narukoval a brzy odešel na haličskou frontu. Koncem roku 1920 se vrátil z Ruska do Prahy a za dva roky zemřel.